

Wel en wee van 'onze' Lepelaars in 2014

Hoe verging het de kolonie aan de Buitenliede

Door het zeer zachte weer en veel zuidwesten winden in februari keerden al in die maand de eerste Lepelaars terug in de regio zuid-Kennemerland. Naast doortrekkers bleek het ook om broedvogels van het moerasbos te gaan, want vanaf de laatste dagen van februari meldden zich al Lepelaars op de nesten in de bomen van het moerasbos. Begin maart stegen de aantallen snel en 22 maart zijn er al 22 adulte vogels op nesten in de bomen aanwezig. Begin april zitten diverse paartjes op nesten en half april, vlak voordat het bladerdek zich sluit en alleen aan de randen nog nesten met broedende lepelaars zichtbaar zijn, kom ik op 24 bezette nesten. In de weken erna kan ik nog een tweetal nesten van Lepelaars ontwaren op nesten van Blauwe Reigers, waarvan de jongen inmiddels uitgevlogen waren.

De aantallen broedende lepelaars worden al vanaf het begin van het broeden in de bomen van het moerasbos (2004) bepaald vanaf de randen van het bos, evenals het aantal jongen dat uitvliegt. Vlak voordat de meeste jongen uitvliegen werden in 2012 en 2013 ook vanaf een bootje op de Buitenliede het aantal

jongen per nest bepaald. En in de periode 2009 tot en met 2011 konden met een radiografisch bestuurd vliegtuigje met daaraan een fotocamera gehangen (uitvinding van Harm Botman) zonder verstoring nog nesten gevonden worden, die vanaf de randen niet goed zichtbaar waren.

Dat de eerste Lepelaars ook echt begin april eieren aan het bebroeden waren, bleek onder andere doordat begin mei in diverse nesten kleine jongen werden geboren.

Van tien nesten kon bijgehouden worden hoeveel jongen werden geboren en hoeveel jongen uitvlogen. Gemiddeld werden er 2,8 jongen geboren en vlogen er 2,7 uit. Dat betekent dus dat de ouders voldoende voedsel aan konden vliegen voor hun jongen en dat er nauwelijks of geen predatie was. Op die predatie zal de Havik, die ook dit jaar weer broedde in het moerasbos, wel invloed hebben gehad (en wel in de zin van het tegengaan van predatie). Tijdens de observaties in mei werd twee maal gezien dat de Havik een Buizerd en tweemaal een Zwarte Kraai verjoeg, hoewel dat niet wil zeggen dat deze vogels ook echt zouden kunnen prederen op jonge Lepelaars. Op alle nesten die ik kon volgen (tien dus), was steeds een van de oudervogels aanwezig. Pas als de jonge Lepelaars op de takken gaan zitten (dus het nest wat verlaten) vlak voor het uitvliegen, zijn regelmatig beide ouders actief voedsel aan het aanvliegen. Deze waarneming is gebaseerd op een te gering aantal nesten, maar ik heb de indruk dat de kans dat beide ouders voedsel aanbrengen wat groter is bij ouders die drie of vier jongen groot brengen. Doordat er dit jaar geen stormen van betekenis waren, zijn er geen jonge Lepelaars uit de nesten of van de takken gevallen. In het verleden bleek dat een oorzaak van verliezen te zijn.

Ook dit jaar viel op hoe goed de jongen in een nest kunnen zien dat de Lepelaar, die aan komt vliegen boven het moerasbos, een van hun ouders is. Zowel door de telescoop die gericht stond op een nest met jongen als wanneer ik een ouder vogel zag terugkomen, zag en hoorde ik de jongen bedelgeluiden maken, voordat de ouder duidelijk op of

vlakbij het nest landde. De jongen herkennen de oudervogels dus blijkbaar al snel. Of dat komt door geluiden, die de oudervogel maakt (heb ik niets van gehoord) of dat de wijze van aanvliegen en rondjes draaien specifiek zijn, is boeiend om uit te zoeken, maar daar heb ik nog geen aanwijzingen voor.

Begin juni konden in het grasland gebied (ten oosten) tegenover het moerasbos de eerste jonge Lepelaars worden gezien. Zij werden daar nog wel gevoerd. Door daar enige tijd (meestal een uur) te observeren hoeveel jongen gingen bedelen om voer bij de oudervogel, die was neergestreken, kon ik van 17 paartjes bepalen hoeveel jongen zij vliegvlug hadden gekregen. Bij de eerste lichting die aldus begin juni kon worden bekeken kwam ik op gemiddeld (bij 8 paartjes) 3,1 vliegvlug jong. Dat werd mede bepaald, doordat er twee families met vier jongen bij waren en de meeste paartjes hadden drie jongen. Later in de tijd (half juni en eind juni) zakte het gemiddelde van 2,7 naar 1,9, doordat de families met twee en later ook een jong gingen overheersen. Gemiddeld kwam ik op 2,6 jong per succesvol nest, vrijwel hetzelfde getal dat ik had gevonden bij het observeren van de tien nesten vanaf de randen.

Natuurlijk hield ik wel in de gaten of er een familie bij was die - in en gedurende het uur dat ik observeerde - niet tweemaal werd gevoerd. Slechts een maal deed zich dit verschijnsel voor. Dus de oudervogels zijn meestal langer dan een uur weg om voldoende voedsel te kunnen bemachtigen. Wel viel op dat er altijd wel een paar oudervogels bij de groep jonge Lepelaars aanwezig bleven.

Conclusies

- Blijkbaar loont het om vroeg terug te zijn en snel met broeden te beginnen. (Al speelt daarbij wel mee dat Lepe-

laars die voor het eerst broeden wellicht wat later arriveren en ook minder broedsucces hebben).

- Na de inzinking in 2013, toen na het lange en zeer koude voorjaar (maart en april) er minder Lepelaars gingen broeden, is in 2014 weer een record aantal broedpaartjes actief geweest, namelijk 26. Daarmee zet de groei nog steeds door.

Oproep

In 2015 wil ik meer aandacht besteden aan het voedsel en de voedselgebieden van de Lepelaars in april, mei en juni. Daarom vraag ik nu al: ziet u in de maanden april, mei en juni in een straal van 30 kilometer rondom het moerasbos Lepelaars foerageren, meldt dan

de plek en het aantal voedselzoekende lepelaars via waarneming.nl, zodat we met deskundige vrijwilligers, die het leven in de sloten kunnen bemonsteren, kunnen gaan vissen op die plekken.

Voorts wil ik bij het moerasbos met tenminste twee personen tegelijk gedurende een hele dag in een weekend van de maand mei de richting bepalen, waaruit de lepelaars aan komen vliegen en de aantallen die daarbij horen. Via de VZK en de website van de VWGZK zullen daarover nadere mededelingen verschijnen.

■ *Dirk Tanger*
dtanger@xs4all.nl

Uitzicht bij kijkscherm hersteld!

Met groot enthousiasme werd zaterdag 20 september gewerkt bij het Noordzeekanaal. Het ging om het herstellen van het uitzicht bij het kijkscherm op de natuurvriendelijke oever. Acht mannen wisten met gereedschap van Land-schap Noord-Holland ruigte en veel jonge elzen een kopje kleiner te krijgen. De gezaagde stammetjes werden op maat gemaakt en door Peter en Martin hergebruikt bij de vogelhut in de Hekslootpolder. Ook zijn enkele takken in de oever gestoken in de hoop dat deze door IJsvogels benut gaan worden. Die IJsvogels vlogen trouwens regelmatig langs. Er bleek ook een ijsvogelwandje te zijn. In ruim anderhalf uur was het werk klaar. De eerste vogelaars kwamen al langs. Die keken wel vreemd op toen ze door de kijkgaten keken: geen vogels maar zwetende mannen!

Vervolg oproep!

Het natuurgebied bij het vogelkijkscherm langs het Noordzeekanaal kan nog verder verbeterd worden. Er zijn twee grote eilanden die voor opschoning in aanmerking komen. Als ze voorzien zijn van schelpen kunnen die uitstekend dienen als kluten- en visdiefjeseiland(en). We zoeken nog een schipper die zijn boot beschikbaar wil stellen voor transport van mens en goed op een toekomstige werkmiddag. Wil je helpen? Meld je aan bij Peter Davids op pbbkdavids@gmail.com